

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра фізичної географії та раціонального природокористування**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан географічного факультету

Калинич І.В./
« 31 » серпня 2020 року

**СИЛАБУС ДО НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«МЕТОДОЛОГІЯ І МЕТОДИ
СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»**

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань	10 “Природничі науки”
Спеціальність	106 “Географія ”
За освітньою програмою	Географія
Статус дисципліни	вибіркова

Назва курсу	Методологія та методи суспільно-географічних досліджень
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Географічний факультет, кафедра фізичної географії та раціонального природокористування
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	10 «Природничі науки» 106 «Географія»
Викладачі курсу	Салюк Мар'яна Романівна
Профайл викладачів	https://www.uzhnu.edu.ua/uk/cat/geograph-fiz_geo/staff
E-mail	maryana.salyuk@uzhnu.edu.ua
Сторінка курсу в Moodle	https://e-learn.uzhnu.edu.ua/course/view.php?id=1033
Мова викладання	Українська
Тривалість курсу	3 кредити ЄКТС / 90 годин
Обсяг курсу	44 години – аудиторні заняття (26 годин лекційні, 18 годин практичні заняття); 46 годин – самостійна робота студента.
Формат курсу	Очний. Проведення лекцій, практичних робіт, консультацій тощо.
Анотація до курсу	Курс “Методологія та методи суспільно-географічних досліджень” є необхідним для загального розвитку студентів географів, для отримання ним знань про основні методи суспільної географії, їх використання в географічній науці. Дисципліна орієнтована на ознайомлення з теоретико-методологічними основами, методами і методиками суспільно-географічних досліджень. Розглядаються загальнонаукові і спеціальні методи досліджень, методичні схеми та методики досліджень основних компонентів територіальної організації життєдіяльності суспільства — природного середовища, населення, соціальної та виробничої інфраструктури, основних видів господарської діяльності.
Ключові слова	Географія, методи, суспільна географія, методологія, система географічних наук.
Мета та цілі курсу	Метою вивчення навчальної дисципліни «Методи фізико-географічних досліджень» є надання студентам базових знань з організації суспільно-географічних досліджень, основних методів їх проведення та використання в конкретних умовах, а також розкрити теоретичні положення дисципліни, розвинути практичні навички методики суспільно-географічних досліджень. Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей: - ЗК 1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. - ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. - ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. - ЗК 5. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій. - ЗК 6. Здатність до проведення досліджень на відповідному рівні. - ЗК 7. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. - ЗК 9. Здатність працювати автономно.

	- ФК 1. Здатність брати участь у плануванні та виконанні наукових та науково-технічних проектів. - ФК 3. Здатність здійснювати збір, реєстрацію і аналіз даних за допомогою відповідних методів і технологічних та програмних засобів у польових і лабораторних умовах. - ФК 4. Здатність застосовувати кількісні методи при дослідженні сфер ландшафтної оболонки. - ФК 5. Здатність аналізувати склад і будову геосфер (у відповідності до спеціалізації) на різних просторово-часових масштабах. - ФК 6. Здатність інтегрувати польові та лабораторні спостереження з теорією у послідовності: від спостереження до розпізнавання, синтезу і моделювання. - ФК 8. Самостійно досліджувати природні матеріали та статистичні дані (у відповідності до спеціалізації) в польових і лабораторних умовах, описувати, аналізувати, документувати і презентувати результати. - ФК 9. Здатність до планування, організації та проведення досліджень і підготовки звітності. - ФК 10. Здатність ідентифікувати та класифікувати відомі і реєструвати нові об'єкти у географічній оболонці, їх властивості та притаманні ним процеси.
Пререквізити курсу	Для вивчення курсу студенти потребують базових знань з навчальних курсів освітньої програми «Географія»: ВК 1.2 «Основи наукових досліджень/Науково-дослідна робота студентів»; ОК 2.22 «Основи суспільної географії»; ОК 2.23 «Рекреаційна географія»; ОК 2.26 «Вступ до фаху за спеціальністю географія».
Очікувані результати навчання	1. У процесі вивчення дисципліни студент повинен знати термінологію, поняття та основні положення курсу, а також володіти теоретичними основами системи географічних наук - ПРН 1, 5 2. Знати методи і методик організації та проведення географічних досліджень в різних умовах; організацію, форми та етапи географічних досліджень - ПРН 2, 9 3. Знати методи дослідження наук суспільно-географічного циклу та особливості проведення комплексних прикладних географічних досліджень - ПРН 5, 9 4. Володіти методикою суспільно географічних досліджень; складати карти (загальногеографічні, соціально-економічні), графіки, діаграми - ПРН 6 5. Уміти організовувати суспільно-географічні дослідження із використанням інформаційних технологій та геоінформаційних моделей - ПРН 2, 6, 9 6. Працювати із статистичними матеріалами, результатами комплексу географічних досліджень, аналізувати соціально-економічні явища, складати картографічні твори – ПРН 6, 8 7. Дотримуватися морально-етичних аспектів досліджень, чесності, професійного кодексу поведінки, використовуючи напрацювання загальної методології в галузі географії - ПРН 11
Навчальні техніки та методи, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Словесні методи – лекція, бесіда, диспут. Наочні методи – виконання практичних робіт, усне опитування на практичних заняттях, ситуаційні завдання прикладного характеру, ілюстрації, демонстрації, презентації, реферати. Методи стимулювання й мотивації навчально-пізнавальної діяльності – контроль за самостійною роботою студентів. Інтегровані (універсальні) методи. Методи контролю (самоконтролю, взаємоконтролю) за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності – поточне опитування, модульне

	контрольне опитування, підсумковий контроль.
Необхідне обладнання	Технічні засоби: дидактичні матеріали (електронний варіант лекцій, комплексні контрольні роботи; презентації тощо); технічні пристрої (мультимедійні апарати, стенди, моделі, Інтернет ресурси) для пред'явлення дидактичного матеріалу; - пакети завдань для модульного та підсумкового контролю; система віртуального навчання «Moodle»; офісні додатки; сервіс Google Meet. Обладнання: Фізико-географічна карта світу, атласи, контурні карти.
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	Поточний контроль для змістового модуля № 1 включає виконання 4-х практичних робіт, за якісне виконання і захист яких можна максимально отримати 40 балів; контроль за самостійною роботою відбувається у формі перевірки реферату (максимальна оцінка 15 балів). Структура модульної контрольної роботи № 1 – це 7 тестових завдань та 2 теоретичні запитання, які дають можливість оцінити навчальні досягнення студента. Кожна правильна відповідь тесту оцінюється у 3 бали, неправильна – 0 балів (разом 21 бал). Якісне виконання теоретичного запитання оцінюється у 12 балів (разом 24 бали). Максимальна кількість балів одержаних під час контрольної роботи становить 45. Змістовий модуль № 2 включає виконання також 4-х практичних робіт, за виконання і захист яких можна максимально отримати 40 балів; контроль за самостійною роботою відбувається у формі перевірки презентації (максимальна оцінка 15 балів). Виконання модульної контрольної роботи № 2 передбачає надання відповідей на 3 теоретичні питання, за правильну і якісну відповідь на які студент може отримати максимально по 15 балів за кожне. Загальна сума балів за модульну контрольну роботу № 2 становить 45. Причому враховується повнота викладу матеріалу, його логічна послідовність, структурність, акуратність оформлення роботи, тощо. Під час другого модульного контролю викладач оголошує загальну кількість балів накопичених студентом. Якщо студент набрав 60 і більше балів, то залік може бути виставлений за результатами підсумкового модульного контролю.
Підсумковий контроль, форма	Екзамен у формі усної перевірки знань
Зміст курсу	Тема 1. Теоретичні і методологічні основи географічних досліджень. Методи наукового пізнання у географії. Класифікація методів у географічній науці. Тема 2. Загальнонаукові аспекти теорії та методології. Тема 3. Методологія в суспільній географії. Тема 4. Методи дослідження в суспільній географії. Математичні та картографічні методи. Тема 5. Методологічний огляд суспільно-географічних досліджень. Тема 6. Геодемографічні дослідження. Соціально-географічні дослідження. Тема 7. Географічні дослідження міст. Тема 8. Дослідження промислових підприємств і вузлів. Тема 9. Дослідження сільськогосподарських підприємств. Тема 10. Дослідження земель і планування територій. Тема 11. Дослідження водо- та морегосподарських комплексів. Тема 12. Рекреаційно-географічні дослідження. Географічні дослідження для формування екологічних мереж. Тема 13. Дослідження будівельно-індустріальних та лісгосподарських комплексів.
Література для вивчення	Основна література 1. Немець К. А., Немець Л. М. Теорія і методологія географічної науки:

дисципліни	методи просторового аналізу / Навчально-методичний посібник // К. А. Немець, Л. М. Немець. – Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2014. – 172 с. - Багров Н. В. География в информационном мире: научное издание / Н. В. Багров. – К.: Либідь, 2005. – 181 с. - Топчієв О. Г. Суспільно-географічні дослідження: методологія, методи, методики: Навчальний посібник. – Одеса: Астропринт, 2005. – 632 с. - Шаблій О. І. Суспільна географія: теорія, історія, українознавчі студії. – Львів: Львів, ун-т ім. І. Франка, 2001. – 744 с. 31. - Шаблій О. І. Основи загальної суспільної географії. – Львів: Вид. центр ЛНУ, 2003. – 444 с. - Топчієв О. Г. Основи суспільної географії [підручник для студ. географ. спеціальностей вищих навч. закладів] / О. Г. Топчієв – Одеса: Астропринт, 2009. – 544 с. Допоміжна література - Топчієв О. Г. Основи суспільної географії [підручник для студ. географ. спеціальностей вищих навч. закладів] / О. Г. Топчієв – Одеса: Астропринт, 2009. – 544 с. - Мезенцев К. В. Методи дослідження в суспільній географії: традиції і новації / К. В. Мезенцев // Економічна та соціальна географія. – 2013. – Вип. 1(66). – С. 31- 42. - Берлянт А.М. Картографический метод исследования / А.М. Берлянт. – М.: МГУ, 1978. – 256 с. - Геренчук К.І. Польові географічні дослідження / К.І. Геренчук, Е.М. Раковська, О.Г. Топчієв. – К.: Вища школа, 1975. – 246 с. - Гродзинський М.Д. Методи геоекологічних досліджень. Навчальний посібник. / М.Д. Гродзинський, П.Г. Шищенко. – К.: Видав. центр “Київський університет”, 1999. – 243 с. - Коновалова Н.І. Методика соціальних та економіко-географічних досліджень: Навч. посіб. / Н.І. Коновалова. – Чернівці: Рута, 1998.– 87 с. - Ханвел Дж. Методы географических исследований / Дж. Ханвел, М. Ньюсон // Физическая география. – М., 1977. – Вип. 2. – 392 с. - Шаблій О.І. Математичні методи в соціально-економічній географії / О.І. Шаблій. – Львів: Сіи, 1994. – 304 с.
Інформаційні ресурси	Підручники для вивчення навчальної дисципліни: https://geomap.com.ua/uk-g6/741.html http://resource.history.org.ua/ http://odessaedu.net/uk http://esu.com.ua/search http://ua.textreferat.com/referat-4528-1.html http://geoswitucoz.ru/index/0-187 http://pidruchniki.ws/12281128/geografiya/metodi_fizichnoyi_geografiyi Освітні портали: http://geosite.com.ua/ Географічний портал. https://lokschool.io.ua/s14248/osvitni_vyb-sayti http://osvita.org.ua http://www.edu-ua.net
Питання для підсумкового контролю	- Географія як наук. Система географічних наук. - Система суспільно-географічних наук. - Поняття “метод”. Вибір методів дослідження. Класифікація методів за історичним принципом. - Функції методу та його риси. - Загальнонаукові, вузьконаукові і міждисциплінарні методи у географії. - Етапи розвитку географічної науки і відповідних методів. - Метод моделювання, властивості та використання.

	8. Застосування методу балів у географічних дослідженнях.9. Етапність проведення географічного дослідження, завдання, які виконуються та методи, що використовуються при їх проведенні.10. Картографічний метод, як основний у географічній науці.11. Математичні методи.12. Сучасні наукові методи у суспільній географії (дистанційні та ГІС-технології).13. Загальнонаукові аспекти теорії та методології.14. Методологія в суспільній географії.15. Методи дослідження в суспільній географії.16. Математичні та картографічний методи у суспільній географії.17. Методологічний огляд суспільно-географічних досліджень.18. Геодемографічні дослідження.19. Соціально-географічні дослідження.20. Географічні дослідження міст.21. Дослідження промислових підприємств і вузлів.22. Дослідження сільськогосподарських підприємств.23. Дослідження земель і планування територій.24. Дослідження водоосподарських комплексів.25. Дослідження морегосподарських комплексів.26. Рекреаційно-географічні дослідження.27. Географічні дослідження для формування екологічних мереж.28. Дослідження будівельно-індустріальних комплексів.29. Дослідження лісогосподарських комплексів.